

BESEDA

E L E K T R O N S K A K N J I G A

Anton Medved

Pesmi 2

O M N I B U S

BESEDA

Anton Medved

PESMI 2

Pesmi so iz zbirke Poezije, ki jo je izdala Katoliška bukvarna v Ljubljani leta 1909, tu v izboru Emila Cesarja iz knjige Anton Medved: Izbrane pesmi, Kamnik 1994.

To izdajo pripravil

Franko Luin

franko@omnibus.se

ISBN 91-7301-243-2

beseda@omnibus.se

www.omnibus.se/beseda

Vsebina

<i>V samotnih urah</i>	7
Žalosti	8
Moja zgodovina	9
Pomlad obhaja Donava . . .	10
Brez konca	11
Neumni kes	12
O srce, kdo ume te?	13
Jeseni	15
Roži	16
Moja sreča	18
Srce samotno	21
Slovenska govorica	22
Samozavest	24
Vprašanje	25
Naš spomin	26
Moja soba	28
Tiha želja	29
V mraku	32
Večerni zvon	34
Cipresa	36
Moja sodba	37

Pred Bogom	38
Radovednost	41
Epigon	42
Slovo	44
Samozavest	46
Preroški angel	47
Moja daritev	49
Grajski lipi	50
Kresnica	53
Misel	54
<i>Milim dušam in nemilim</i>	55
Razstanek	56
Ljubezni kes	58
Dokaz ljubezni	60
Ti tudi?	61
V spominsko knjigo	62
Ni mi žal	66
Mučenec	67
Očetu	68
Ljud in jaz	69

Čednostnim prijateljem	71
Klevetnikom	73
Kritiku	75
Hrepeneči duši	76
Jezikavcu	77
Ketteju	78
<i>Romance</i>	79
Osveta	80
Literat	83
Pri stricu	86
Sen	89
Pomenek	92
Ogenj in voda	93
Naprej ali nazaj?	94
<i>Nezbrane pesmi</i>	105
V mladost nazaj!	106
Misel — delo	107
Vprašanja in odgovori	108
Stari in mladi	109
Saj je proč	110

V samotnem gozdu	111
Vrnitev in ločitev	112
Sam ne veš	113
Kako je vse drugače zdaj!	114
Slavec moj . . .	116
Pogrebec	117
Slovo	118
Dalja — sreča	119
Prijateljem	120
Gorje	122
Nespokornost	123
Idealistu	124
Moje čustvo	125

V samotnih urah

Žalosti

Tiha žalost, znanka verna,
ali k meni plavaš spet,
težka kot megla večerna,
mrzla kakor gorski led?

Ali trudnega trpina
ne pustiš nikdar, nikjer,
da pod tovorom spomina
odpočil bi vsaj zvečer?

Iz oči ne vabi srage,
beži jadrna naprej
in nobene duše blage
z mrzlim dihom ne prevej!

Tiste le objemi žala
in jim vzbudi misli žar,
kterim je življenje — šala,
trebuh bog in vzor — denar!

Moja zgodovina

Rod za rodom mre,
kot za listom list odpada.
Še živim na svetu.
Ali bom ob letu,
kdo mi to pove? — Nihče.

A pride smrt,
kdo mi to pove drugače?
Za menoj posmeje
trdi svet se preje
kot razpade v grobu prt.

»Hitel je doseč
pokoj srca,« bode slula
moja zgodovina
kratkega spomina,
»bil je nekdanj — ni ga več!«

Pomlad obhaja Donava . . .

I.

Mogočna reka Donava, povej,
ne spé li v tvoji temni globočini
slovanske pesmi, glasi epopej,
potlačenega naroda spomini?

Pred duhom bliskoma se mi vrsté
krvavi boji, divjih ljudstev gonja,
in sladko petje drozgov mi grené,
in cvet vijolic mi ne siplje vonja.

Kako pokaži dan, kar vzame noč?
Tu pij krasoto, ki se ti odklepa!
Na svetu mine vse, umetnost, slava, moč —
priroda le ostane večno lepa.

Brez konca

In sodbe si navzkriž gredo
brez sklepa zaželenega,
iz misli nove misli vro,
in konca ni nobenega.

Ne čas, ne prostor za seboj
ne pred seboj ne vesta mej.
A kje, moj duh, je konec tvoj? —
Tam, kjer ne moreš več naprej.

Neumni kes

V življenju uro marsiktero
globoko sem se pokesal,
da sem visokim svojim upom
tako brezmejno veroval.

Neumnik! Hvalim naj usodo,
da bil sem srečen enkrat vsaj!
Kaj je brez upanja življenje,
in upanje brez vere — kaj?!

O srce, kdo ume te?

Daleč tam, visoko tam
čaka rajska nas dežela.
Trudno pot ustavi nam
in otare rosna čela.

Strah in kes in skrb in dvom,
kakor vranov črna jata,
pribeže; ljubezni dvom
večnosti odprejo vrata.

Solze, ki nam zdaj kipe
v hipih duševne težave,
v bisere se premene,
vkujejo na krono slave.

Vzdihi, ki se vijejo
zdaj iz prsi tesne ječe,
v pesmi se prelijejo
sladke, duše dno topeče.

In ti grenka se nam zdiš,
bleda smrt s poljubom hladnim,
ti, ki sama snemaš križ,
težek križ trpinom jadnim?

In po nas zastaja kri,
ko umro nam dragi znanci,
in ne vemo, ali mi,
ali oni so izgnanci!

O srce, kdo ume te,
tvojo polnost in praznoto?
Ti črtiš in ljubiš vse,
svet, življenje, smrt, samoto . . .

Jeseni

Pomirjen, utešen, ozdravljen
od vseh skrbi, krivic in ran,
kako zemljan je varno spravljen,
ko v smrti mu zatone dan!

Od burnega odmaknjen vrišča,
za mestom ali za vasjo
sameva tihi kraj grobišča,
obzidan gleda le v nebo.

Zakaj srce se vendar oži,
kadar zanese nas korak
na kraj, kjer nihče več ne toži,
kjer je beraču kralj enak?

Ah, le jesen je tožna v leti,
pozimski mir nikdar tako.
Grenko je mreti in umreti,
a mrtev biti je sladko.

Roži

Kaj te čaka, divja roža,
ko iz popja se vzbudiš,
ko te sončni žar poboža,
ko zardiš in zadehtiš.

Kmalu morda z veje rosne
deklica odtrga te
in na prsi te ponosne
ljubcu svojemu pripne.

Ali s solzo te pobožno
mlada žena porosi,
možu na gomilo tožno
z blede roko položi.

Ali steblo ti prelomi
silovit vihar na mah
in raznese daleč z domi
mehka perca v tuji prah.

Ali pa boš tiho cvela
pozna še v jesenski čas,
nepoznana, osamela
in zvenela, kakor jaz.

Moja sreča

Sedel bom sam, prikóvan na svoj stol,
če moj ostane v letih osivelih.
Zaspala bo mi v prsih tiha bol,
udan govoril bom: »Izpit je kelih.«

In glej — približa se mi lepa žena,
ktt vodna vila vstane iz valov,
v obleki svilni, s cvetjem okrašena,
bogata žlahtnih, milostnih darov.

Premrle roke dvignem v svetli zrak,
poprašam ves zadivljen: »Kdo si, kdo si? . . . «
»Ne boj se me, priletni siromak!
Jaz sreča sem, ki vsem darove nosi.«

»Prinesla si jih tudi meni kaj?
O sreča, moja duša je otročja . . .
O tebi sanjal sem nekoč — — pa daj
en dar mi vsaj iz svojega naročja!«

»Še več, še več ti dam, betežni starec!
Vsekdar si bil prijatelj dobrih vin —
mordà se ti privolji en kozarec? . . . « —
Zajecam: »Ne, nadúšljiv sem trpin!«

»Pa vzemi si zlata, čeprav na kupe!« —
»Ne maram ga! Denarjev ni mi žal.
Kdo hodil bi poslušat mestne hrupe
in z bolno nogo, kdo bi potoval!«

»Naj položim, zaslužni moj mučenec,
na glavo tvoja venec v znak časti?«
»Na plešo, kaj? Ogrevaj bi me venec,
ker mrzla soba je in mrzla kri . . .

Nič, sreča, nič! Moj kelih je izpit.
Ti pusti mojo sobo in poleti
lahkà med živi svet, pod sončni svit
in srcem mladozornim vence pleti!

O zénica življenja v zarji zlati,
o knežnja sladkih, a krilatih nog!
Nestalna si, a kadar meniš stati,
prepozna si. — Na vek te čuvaj Bog!«

In hitro žena zapusti moj stan —
Po licih mojih zdrkne zadnja rosa . . .
Na pragu sreča jo obraz neznan:
meglena žena, v roki njeni — kosa.

Srce samotno

Srce samotno, ne ugibaj,
kdaj sreče svit se ti odgrne!
Nikar te prazen up ne zibaj,
da čas prihodnji ti povrne,
kar ti pretekli čas je vzel!

Po svetu hôdi kakor mrtvo,
a smeha jasnega ne črti,
saj videlo si kako žrtvo,
ki se celo v mrtvaškem prti
drži na smeh — kdo ve zakaj?

Slovenska govorica

Ljubim te, slovenska govorica,
ljubim bolj kot žuboreči vir,
bolj kot pesem, ki jo drobna ptica
poje v jutranji svečani mir.

Ljubim te, slovenska govorica,
kadar detetu nabiraš v smeh
rožne ustnice, nedolžna lica,
kadar vreš iz src prepolnih dveh.

Ljubim te, slovenska govorica,
kadar te povzdigajo možje,
sveta narekuje te pravica,
neustrašeno za dom srce.

Odrevêni gibka mi desnica,
jezik mi prirasti na nebo,
ako te, slovenska govorica,
kdaj pred svetom zatajim plašno!

Sladka materina govorica,
lepa mimo zemskih vseh glasov,
mojih misli in čutil glasnica,
tvoj oblij me zadnji blagoslov!

Samozavest

Ni malo me ne briga,
kaj svet o meni klepeta,
v nebo deveto naj me dviga,
ali peha na dno pekla!

Nikomur ni pogodi
na kakovem človeku vse.
Ni vreden, da po zemlji hodi,
kdor sam ne ve, kaj ni, kaj je.

Vprašanje

Ali sem se jaz postaral,
ali se je svet?
Ali me je kdo začaral
v dobo starih let?

Vrt, ki v njem procvita roža,
mrtev zre pogled,
neobčutnega me boža
cefirjev še pet.

Modrijanov hipoteze
glupe se mi zde.
Ne veselja, niti jeze
ne pozna srce.

Ali se je svet postaral,
ali moj obraz?
Ali svet je mene varal,
ali njega jaz?! —

Naš spomin

Kadar te več ne bo,
kadar zapreš oči,
za tabo takih sto
in boljših se rodi.

Umre Adamov sin,
zagrebejo ga v prst.
Pogreba žal spomin
zatre slovesen krst.

Dokler je človek živ,
za žive ves živi.
Saj sam ni tega kriv,
ni voda naša kri.

Hvalimo le Boga,
ko nam zakrije svet,
da vstati nam ne da
iz mirne zemlje spet!

O, marsikdo bi vstal,
na glas izjokal se,
ko bridko bi spoznal,
kako pozabljen je.

Moja soba

Ni velik prostor v moji sobi,
dve okni kažeta mi dan.
In vendar nisem nikdar tožil
o nje tesnobi in puščobi,
odkar sem v nji izvolil stan.

Družica verna mi je knjiga,
zabava v kletki droben ptič,
misleči duh mi je tovariš,
ki luč mi náuka prižiga:
na solznem svetu vse je nič.

Brez hrupa noč in dan poteka,
veli mi spat, veli mi vstat.
In jaz, zakaj bi neki tožil,
saj čaka vsakega človeka,
še vse tesneji dom enkrat.

Tiha želja

O, da se moja smrt
in moj pogreb in moj pokop
tedaj ne prigode,
ko na polje in vrt,
doline in gore
ob cvetu cvet pripenja
pomlad — celo na grob.

Ni svet tako mi ljub,
bogata strupenega medu,
po njem ne bo mi žal.
Dovolj je čelu gub,
in srcu ran zadal,
nikdar mi zadoščenja
nikdar ni dal — miru.

A ti prirode hram,
mogočnolep, skrivnostnoblaga,
miru si v dušo lil,

ko sem potr in sam
k nebesom roke vil,
ko sem s solzami stopil
čez tvoj zeleni prag.

Besede nisi del,
in leka dal nikoli mi,
a neki dih sladak
srce mi je prevzel,
prepodil s čela mrak
in kot nebeški balzam
ozdravil boli mi.

Spet bil sem tvoj otrok,
priroda, mati moja ti!
Kaj naj bi želel več?
En sam pogled globok,
objem en sam ljubeč
pomiri plaho dete
brez glasnih besedi.

Le pridi, bela smrt,
in moj pogreb in moj pokop,
samo — pomladi ne!
Naj sneg na rakev prt
mrtvaški mi natke,
vihar naj velo listje
nastelje mi na grob!

V mraku

Z mrakom sladek mir v prirodo lega,
v prsi mi nemir.
Na spomina krilih duh mi bega . . .
kakor netopir
zdaj na line stolpove iz dupla,
zdaj v razpali hram,
zdaj čez križe, pokopana trupla
v polje — bogvekam,
duh mi bega na spomina krilih
zdaj v prisoj goric,
kjer sem ljubil, kjer sem v družbah milih
peval jasnih lic;
zdaj v svetišče mirno med gorami
sredi slamnih koč,
kjer sem duši bolni, divje-sami
izmoleval moč;
zdaj pod rodni krov, na hrib sosednji,
kjer sta našla hram
oče moj in mati, hram poslednji,
in odtod — še kam? —

*

Vzleta, pada — netopirja slika —
ki ni miš, ne tič,
zdaj se v ceno svojo duh zamika,
zdaj v svoj prazni nič.

Večerni zvon

Večerni zvon, o mili zvon!
Ko zarja z modre nam višave
zvezdâ naznanja milijon,
naznanjaš ti zemljanom: ave,
ave Maria.

Škrjanci pojejo v nebo,
drobé že slavci iz goščave,
da se čarobnih spevov sto
z zvonjenjem zliva v eden ave,
ave Maria.

Obríše s čela potnik znoj,
na sredi postoji dobrave,
in sladek ga navda pokoj,
ko tiho v srcu moli ave,
ave Maria.

Večerni zvon, o mili zvon!
Tvoj glas poslušam iz daljave,
telesnih več ne čutim spon,
srce topi se, moli ave,
ave Maria.

Moj duh pozabi teh dolin,
na kraj nebeške misli slave,
kjer bode zemlje solzne sin,
na veke klical blažen ave,
ave Maria!

Cipresa

Sneg je padel na gomile,
v živih iskrach se blesti,
kite rož so posahnile,
le cipresa zeleni.

Na človeškem zadnjem domu
spomenik edin zelen,
zasajena kdaj in komu,
ne pove napis noben.

Veter duje in otresa
ivje biserno na njej:
Kdo pod tabo spi, cipresa?
Ali srečen je, povej!

In cipresa glavo resno
klanja vetru sem in tje
zdaj na levo, zdaj na desno,
odgovarja da in ne.

Moja sodba

Kam je pokoj moj pobegnil?
Ali zgrešil sem poklic,
da vse vidim v črni noči?
Rad bi sreče voz potegnil
iz globokih kolesnic
v gladek tir — a ni mi moči.

Koliko so krivi drugi,
koliko sem kriv si sam,
o vprašanje znamenito!
Kdo me sodi po zaslugi,
ki v resnici jo imam,
ali nimam — kdo odkrito?

Vase naj se duh zagrebe,
z lastno sodbo reši dvom!
In ta sodba bo pravična?
Ah, dokler bom ljubil sebe
in vsekdar se ljubil bom,
moje sodbe moč je — nična.

Pred Bogom

Ti, ki ne stvarjaš nič zaman,
ki si življenje vame dahnil,
na zemljo me v pregnanstvo pahnil.
pustiš li, da bi v nič izplahnil,
iz nič nazaj v nič zakopan?

Kadar ustaviš duhu stroj,
kosti sesuješ v grobu črnem,
o, kakšen k Tebi se povrnem,
kam plahi svoj pogled obrnem
in Ti kaj započneš z menoj?

Razgrneš svoj ljubezni plašč
na moje zmote in pregrehe.
Moj sin, porečeš poln utehe,
le stopi v krilo varne strehe,
vem, žalil nisi me nalašč.

Resnice vir bi našel rad,
rad vedel bi, kje sreča biva,
poslušal usta si lažniva
in stopal si na pota kriva
in skoro zgrmel v prepad.

A jaz sem hodil za teboj
narahlo očitaje vesti,
da stopaš po nepravi cesti,
in ti si zbadan od bolesti
nazaj korak obrnil svoj.

Kako si preumeti znal
veličja mojega strmine,
ljubezni morje in miline,
skrivnosti mojih globočine
kako? In slepec bi ne pal!

Nalašč me nisi žalil, ne.
Bolani išoč željan nečesa,
iskal si mene in nebesa.
Pretrgana je zdaj zavesa,
iz srca ti odpuščam vse.

Radovednost

Le posameznik se stara,
svet je star, a zmerom nov.
Zmerom nov nas vara, čara
duh in lik njegov.

Naj smo tudi vse dosegli,
kar smo upali nekoč,
vendar ne bi radi legli
v groba tiho noč.

Neka sila, dvom na čednost
lajša breme let in muk:
nenasitna radovednost,
kaj doseže — vnuk.

Epigon

Kadar bom v tihi zemlji spal,
in grob preraste gosti mah,
nov vek na zemlji bo sijal,
na mojih pesmih ležal prah.

Da dolgčas bi pregnal, morda
odpre jih kdo, prebere kaj,
namrdne se, pogleda v tla
in vrže jih mrmraje v kraj.

»O nedomisleni poet,
med dvema dobama viseč
razumel nisi svojih let,
razumel ne bi naših več.

Kot roža nisi se razvil
z bogatim vonjem v sončni dan,
zdaj breznov sneg te je moril,
zdaj si venel od slane žgan.

Podlesek si moder bil za svet;
klijoč iz mrtvih tal livad
poslednji je in prvi cvet,
zdaj zimo znani, zdaj pomlad.«

Slovo

Zapuščal sem svoj rodni kraj,
v deželo daljno potoval
in nisem znal in nisem znal,
komu desnico naj tedaj
podam morda za vekomaj.

V deželo daljno so odšle
ljubeče duše pred menoj,
v deželo, kjer usahne znoj,
zamrejo v prsih tožbe vse,
odkoder ni nazaj stezè.

Kam po slovo bi šel drugam?
Iz mesta sem na vrt zavil,
na vrt pozabljenih gomil.
Roditelja sta moja tam
pokoja našla varni hram.

Slovo sem vzel od groba vsaj,
potožil vrbi svojo žal . . .
In nisem znal in nisem znal.
kaj vleklo me je v daljni kraj,
kaj me je vabilo nazaj.

Kaj vleklo me je v daljni kraj,
zdaj dobro vem: mogočen up
jasnejših dni in slajših kup.
Kaj vleče me še zdaj nazaj?
Sam Bog nebeški ve vse kaj.

Samozavest

Kako si upam zlagati sonete,
uklepati v obleko tesne mere
duha nemirnega krilate hčere,
ko nisem ne Prešeren, niti Kette?

Ne štejem se med kilave očete,
ki v sebe nimajo nebene vere,
ki plahi obmolče kot mile Jere,
če kdo jih ne priznava za poete.

O ne! obsodbi vsaki ne prikimam.
Bolj nego za estetikov dokaz
za čislo svojih bralcev se zanimam.

S planine svojo pot si dela plaz.
Ideja krepka najde svoj izraz,
le rime njej slede, ne ona rimam.

Preroški angel

Ko smrtna že solza sili v oko,
bolniku na trudno ležišče
nevidnega angela pošlje nebo,
da v zadnjih ga hipih obišče.

Tedaj razplamti mu še enkrat duh,
privro mu čez ustnice blede,
okoli stoječim v pazni posluh,
slovesne preroške besede.

Jaz tudi bom ležal nekoč bolan
in temnega čakal pogreba,
a preje še čakal globoko željan
preroškega angela z neba.

In kadar se zgrne nad mana krilat
in vela poljubi mi lica,
o da bi privrela iz prsi takrat
o tebi, moj dom, govornica!

Da pesmi začuješ vse lepših jek,
da stareš sovražnikov silo,
da skoro zasije ti zlati vek
nad zabljeno mojo gomilo! —

Moja daritev

Ko vlekel bi na svojem gradi
obresti od visoke rente
in pil pozimi in spomladi
brezskrben dolce far niente;

morda bi se moj duh vpokojil,
življenja črt in gnus izgubil,
z močmi se novimi napojil
in zopet vse človeštvo vzljubil?

Morda! — Zbežite, prazne sanje!
Vstanite misli na trpine!
Sam bogat bi pozabil nanje,
ki ljubim jih sedaj edine.

Ljubezen ta nesamopridna,
kot živ studenec, nikdar plitev,
ljubezen čista, nezavidna
življenja bodi mi daritev!

Grajski lipi

Ob gradu se dvigaš stoletja že, lipa,
Pod tabo na klopi samotno posedam,
zamika mi duh in srce mi utripa,
ko žive podobe preteklosti gledam.

O, koliko cvetov in listov je vesna
v teh vekih pripela na krono in veje
in koliko listov ti zima je besna
odnesla čez travnike, njive in meje!

In kakor ti listi, radovi na gradi
v življenje so vstajali, padali v rake,
uživali čare vesele pomladi
in topo strmeli v jesenske oblake.

Zaplali so kresi. S poljubom, objemom
graščaki so vzeli slovo od družine,
na vrancih rezgatnih z oklepom in šlemom
oddirjali v boj so na prag domovine.

In spet so prišli zmagoviti, ponosni,
naprtani s plenom od meje hrvaške;
hvaležni pogledi, od radosti rosni,
doma so pozdravljali sine junaške.

Po zraku je jasna odmevala pesem,
po tlaku so vrancev kopita grmela.
O, to je bil praznik častit in slovesen,
vsa srca so v blagem veselju kipela!

Obhajala zmago je zlata svoboda,
krvavi so meči jo s trudom dosegli
Pod senco je tvojo posedla gospoda,
in blagiči zali pri mizah so stregli

In ti si jih gledala, lipa vonjiva,
te viteze krepke, te zorne mladenke,
in kakor bi z njimi se zlagala živa,
s šepetom si spremljala gorke pomenke.

In zdi se, da v listih še zdaj zgodovina
živi in glasi se kot pesem nagrobna.
O, časi minljivi! Od luči spomina
ozarjena davnost, kako si čarobna!

Na starem zvoniku je kladivo tolklo
za urami ure in tolče še vedno,
in kmalu in kmalu udari zamolklo
še tebi, o lipa — uro poslednjo.

Kresnica

Sanja bedni siromak:
kje so tista srečna tla,
skrivajoča drag zaklad.
In tako moj duh bi rad
tajnosti odgrnil mrak
vsem stvarjem prodril do dna.

Ali kaj sem! Sonce mar?
Ah, kresnica sem samo,
ki izžarja medel svit.
Z medlim svitom je oblit
zemlje del za dobro stvar,
in ta del je svet za njo.

Misel

Kdaj z resnico se sprijaznim,
da srce samó si praznim
mного v družbah govoreč.
Bridkim bi utekel kaznim,
ko bi nekđaj molčal več
in si mar s posluhom paznim
svoje znanje bogatil.
Z licem mirnim, neizraznim
mučna bi uganka bil
dušam podlim in zalaznim.

Milim dušam in nemilim

Razstane

I.

Glej, ura se bliža — ločila se bova,
in bogve kdaj vidiva spet se in kje!
Za naju je ena resnica gotova,
da ljubi brez vsakega upa srce.

Vse solze, ki tebi namakajo lice,
ves mrak, ki pokriva moj blede obraz,
ne morejo zbrisati bridke resnice,
a rana zaceliti more le — čas.

II.

Ločila sva se, in minila so leta,
usahnil je vir hrepenečih solza.
Od kraja sva si dopisávala vneta,
a zlagoma sva obmolčala oba.

In zdaj, ali spomniš se kterikrat name?
In ako se spomniš, kako se ti zdi?
Ne, kakor če kdo ti prebirati jame
pravljice iz tisoč in ene noči?

Čarobna in čista kot roža pomladnja
ljubezen je venčala srca oltar.
Naj bila je prva, naj bila je zadnja,
na zemlji ne vzcvete mi lepša nikdar.

Ljubezni kes

V življenju sem te bil nekoč
z osornim govorom zavrnil
in morda sem ti v dolgo noč
življenja kratki dan zagrnil.

Na kraju tujega sveta
bilo je prvo mojih pisem
poslano tebi od srca:
tako hudo jaz mislil nisem.

Željno sem čakal dan za dnem
glasu od tebe ali lista,
kako sem čakal, sam le vem,
zastonj, nikdar mi došla nista.

In zdaj namé spomin tišči
besed nekdanjih kakor mora,
in zdaj miru mi ne deli
ne tihi mrak, ne rujna zora.

V življenju nekdam pred teboj
besede trde sem izrekel.
ah, ne sluteč, da govor moj
tako globoko te bo spekel.

A bridko čutim zdaj trpeč,
odkar sem naglo te izgubil.
kako sem ljubil te — in več,
kako tvoj duh je mene ljubil.

Dokaz ljubezni

Od tebe sem droben list dobil.
da z drugim si zdaj zaročena,
da tvoj izvoljenec blag je in mil.
da bodeš mu srečna žena.

Vzbudila se v srcu mi ni zavist,
in ljubosumje se ni mi vnelo,
tresočé roké sem čítal tvoj list
in vendar bral ga veselo.

V življenju meni — predobro vem —
usojena grenka je kupa.
In ko sem te nekđaj ljubí bil nem,
ves čas sem te ljubí bil brez upa.

Da tudi zdaj ne preklinjam jaz,
ko sem te na veke izgubil —
to bodi najvidnejši tebi dokaz,
da sem te resnično ljubí bil.

Ti tudi?

Ti tudi, angelsko ti bitje,
korake moje sodiš strogo,
ti tudi, kakor drugi, bolno žitje
zavijaš mi v neskončno togo?

Ah, če je vse na svetu možno,
nemožno se je meni zdelo,
da tvoje srce čisto in pobožno
sprejame kdaj me neveselo.

In vendar tvoj pogled mi kaže
in kaže vse vedenje tvoje:
verjela si, trpiš, da črno maže
klevetni svet poštenje moje.

Ti tudi? Dobro! Daj mi roko,
veruj sovražnim mojim krogom!
Ko videla bi v dušo mi globoko,
sodila bi drugače. Zbogom!

V spominsko knjigo

I.

Dušica draga, kaj je ljubezen?

Ali je čednost, ali je strast?

Ali je zdravje, ali bolezen?

Ali je pelin, ali je slast?

S soncem se smeje, plaka ob luni,

vedno valuje, kot ocean.

Ne preudarja, nič ne računi,

zanjo vsa doba en velik je dan.

Zlobnih nastav in bridkosti ne sluti,

kakor otrok ne vpraša, kaj sme.

Vsako srce jo enkrat občuti,

s sanjami pride, s sanjami gre . . .

II.

Ne znam ti naslikati v knjigo podob,
ne nanjo pripeti peres in cvetic,
zapišem le sredi najdražjih osob,
kar terja od tebe življenja poklic.

Veselo naravo in trezen razum,
značaj neomajen, a rahlo srce,
ob radosti zmernost, ob stiski pogum
in strah le za svoje pošteno ime!

III.

Čas beži ko silen veter
za seboj podira vse.
Tudi tvoje zorno lice,
o mladenka, ocvete.

Kadar na večer življenja
brala boš iz knjige te,
koliko spominov sladkih
božalo ti bo srce.

Znanci, znanke iz mladosti
stopijo pred tvoj obraz
kakor živi — in med njimi
ali stopim tudi — jaz?

IV.

In kaj ti je do mojega imena?
Umrje ono kakor šum valov,
ki z daljnih se prizibljuje bregov,
in zopet jih zagrne voda lena.

Umrje kakor v gluhem lesu jeka,
za sabo zapusti le mrtvo sled,
podobno črkam vklesanih besed
na grobni plošči tujega človeka.

Ne bo ti vzbujalo spominov nežnih
nikoli pevca tožnega ime,
dokler se bo topilo ti srce
v življenja mladega nasladah bežnih.

A kadar te zagrabi sreča kriva,
ime izreci moje kdaj pa kdaj,
»še bije« — tiho zase šepetaj —
»srce, ki v njem živim nepozabljiva.«

(Po Puškinu)

Ni mi žal

Moj vzor si bila ti nekdam.
Iz temnih dnevov mi je vstal
v pogledu tvojem blažen raj.
Ah, ljubil sem — in ni mi žal.

A tvoj pogled in tvoj nasmeh
z menoj se je samo igral.
Ljubiti nisi mogla dveh . . .
Trpel sem nem — in ni mi žal.

In dal sem upanju slovo,
s teboj za vedno se razstal
tako nerad, tako težko
a moral sem — in ni mi žal.

Mučenec

Korak ti je truden, počasen,
pogled ti je hladen, teman,
dim, prah se ti v zgubano lice
zaganjata leto in dan.
O delavec, tihi mučenec,
ti lavorov nisi željan!

Željan si vstajenja iz groba,
ki dneve pretvarja ti v noč.
Živ stroj si med mrtvimi stroji,
tiran izsesava ti moč.
A kakšna je tvoja ideja,
ki zanjo boriš se mrjoč?

Ideja globoka, visoka!
Da človek si — trpka zavest —
da hočeš kot človek živeti,
da delo rodi naj obrest.
In kakšno je tvoje orožje?
Le trudna, povešena pest.

Očetu

Nocoj, ko pojemajo luči na grobih,
jesenske venejo zadnje cvetlice,
dozdeva se mi, moj dragi oče,
da zopet ti gledam v zgubano lice.

Nocoj, ko umirajo tožni zvonovi
s tresočim glasom, čimdalje tišim,
dozdeva se mi, moj dragi oče,
da zopet tvoj resni pogovor slišim.

Nocoj, ko stopam osamljen naproti
večernega vetra mehkim perutim,
dozdeva se mi, moj dragi oče,
da tvoja desnica na ramenih čutim.

In ti si umrl. Zakaj se povračaš?
Mar rad bi nazaj v okove telesa?
Mar rad bi znova začental tlako,
ah, grenko tlako za sladka nebesa?

Ljud in jaz

O meni se je motil svet
in se morda še danes moti,
a jaz sem hodil vrsto let
in hodim še po svoji poti.

Ko se je gnetel ljud naprej,
in jaz sem v blatu kdaj obtičal,
o, to pljuval je fej in fej,
o, to me je z jezikom bičal!

Pomislil ni in ni ga sram,
da s pljunki in stopinjo trdo
na prašno pot življenja sam
namešal mi je blato grdo.

In ko sem vstal, morda je kdo
bodočnost lepšo mi obetal,
a klelo jih je sto in sto,
da sem za njimi jo prikretal.

Le plezaj ljud, naprej in gor,
jaz rad ostanem zadaj, doli.
Ne maram biti tebi vzor,
kot meni ti ne boš nikoli.

Čednostnim prijateljem

I.

Kdo prvi naše je obiske
pretrgal in sprejeme ljube?
Kogá je rešil s tem iz stiske
in kakošne otel pogube?

Ne maram za odgovor slovca!
To vem: nekdo vam je natvezel,
da jaz sem garij polna ovca. —
Od koga le sem jih nalezel —?

II.

Dolgo ste me reševali
če gorim za vaš poklic,
no, naposled ste spoznali,
da povsem ne gremo vštric.

Kdo je prvi krenil spota,
ki do vzornika drži,
vaša zmota, moja zmota,
krenili smo jaz in vi.

Klevetnikom

V življenju tolikrat vas srečam
in stopam mimo vas neplah,
še pesem svojo vam posvečam,
prijatelji klevet in zdrah.

O, ne zameri, muza moja!
Potihnil môl je sladkih ur,
a liri zvočni ni pokoja,
iz nje mogočni sili dur.

Kdor je občutil kdaj ljubezen,
ki je ne zmaga sama smrt,
vihar mu ni zanesel jezen,
on je občutil tudi črt.

In duša ni li kakor zemlja?
Zdaj vir srebrn iz nje šumlja,
zdaj iz globokega ji temlja
goreča lava prasketa.

O majniku nas slavec čara,
ko v pesmih toži mehko bol,
a čara tudi nas Njagara,
ko z gromom stresa breg in dol.

Na tihem me je večkrat mučil,
klevetniki, jezika bič,
a tudi marsikaj naučil,
poboljšal manj, osrečil nič.

Pokojni vendar ostanite!
Pred vami ne zapiram vrat.
Še v pesmi moji se bleščite,
kot v veri se blešči — Pilat.

Kritiku

Nikomur hib ne prizanašaj,
ocene piši jedrovite —
a preje svojo vest izprašaj,
če si možak »integer vitae!«

Gorje, če nisi! Vsaka lisa
razgali se ljudem na tebi,
in temni del življenjepisa
prekmalu bodeš bral o sebi.

Ohol in žaljen duh ne boža.
Bojniku nosi psovke tuje.
Z besedo se opeva roža,
a tudi blato opisuje.

Imaš li torej trdost brusa,
na srcu mirnem čisto roko,
demant-vrojenega okusa
in znanje, kakor svet široko?

Hrepeněči duši

Ne plakaj in ne smej se in ne kolni
usode neizpolnjenih želja!
Popolne sreče zemlja ti ne da,
naj tudi vsako željo ti izpolni.

Čim dalje se od brega voziš v čolni,
tem večja se odpira plan morja.
Mej svojih hrepenenje ne pozna,
iz želj rode se želje duši bolni.

Potopi se v učenih bukev morje,
pretehtaj slavnih mož izreke stokrat,
prirodo tajno mōtri dan za dnem —

pred tabo le razširi se obzorje,
in ti dosežeš kakor stari Sokrat
samó spoznanje: vem, da nič ne vem.

Jezikavcu

Z jezikom sikavim le draži me,
pred lahkovernim ljudstvom maži me.
Vsakoga ljubi kdo in kdo črti.
Kaj slabši sem, če kdo sovraži me?
Imam pravico sladko, da velim:
hudobnega ljudem dokaži me!
Imam spomin, ki razsvetljuje vse,
in vest, sodnico, ki tolaži me.

Ketteju

Enkrat samo sem videl tvoje lice,
pod senco gostih las visoko čelo,
in med okusil sem in tanko želo
občutil moške tvoje govorice.

Venela je priroda, lastavice
zapuščale so mrzlo rodno selo.
Otožen si pozdravijal njih krdelo:
za vami skoro pridem, drage ptice.

In šel si morje pit — s pogledom žejnim
zamaknjen v Adrije čarobno plan,
čutilom duška si dajal brezmejnim.

In šel si morje pit — bridkostnih ran
zacelil nisi z žarkom blagodejnim,
zagorel si in zgrudil se sežgan.

Romance

Osveta

Ves teden s svojo ženo sprt
govoril mož je v jezi vneti:
»Rešiti more me le smrt,
le smrt, nič drugega na sveti.«

Zavpije žena nanj strastnó:
»Nikar, nikar mi ne ropoči!
Le pojdi — vidiš tam vodo? —
Kar pojdi in v valove skoči!«

Živ ogenj blisne mu v očeh. —
Na lice smrtno pobledelo
bridkosten pade mu nasmeh,
sopeč pomirja kri zavrelo.

Do reke pot, poslednja pot
edina reši ga pokore.
Katero naj izbere zmot?
Ženo ubiti? Ne, ne more.

Zbeži na reke strmi breg,
nespremljan zadnje te minute —
Pač! Spremljajo obupni beg
glasovi rezki žene ljute:

»Končaj življenje, le končaj!
Jaz sama prosim te, utoni!
Na bregu si. Le skoči zdaj!
Nikar na vrbi dalj ne sloni!

Saj vem, ti smrti se bojiš.
Nerad bi v mrzlo kopel legel.
A da se enkrat utopiš,
kako bi meni ti ustregel.«

In on? On misli ves razvnet:
Na káko zlo mi je rojena!
A skoro krene k domu spet
in reče ji pokojen: »Žena!

Če zdaj celo, ko v smrt divjam,
strupeni jezik tvoj me gloje,
sovražiš me, kot satan sam
iz globočine duše svoje.

In jaz — jaz drugega ne vem,
kakoli bi kaznoval srce ti, —
Ker tebi tak sem trn očem,
imej še dalje me na sveti!«

Literat

V nobeno družbo vabljen,
le sebe je imel,
od vseh ljudi pozabljen
doma je sam sedel.

V preprosti gorski vasi
o njem je slovel glas,
da že v predavnem časi
naselil se je v vas.

Ni živa duša znala,
zakaj, čemu, odkod.
Dečad ga je nazvala:
»Razdrapani gospod.«

Ob uri pa poslednji
— umiral ni bogat —
možakarji sosednji
prispo ga obiskat.

Okoli njega zbrani
vele mu, da naj vsaj
ob smrti jim naznani,
kdo vendar je in kaj!

In starec dé počasno
in tiho kakor tat,
a vendar dosti jasno,
da »bil je literat.«

»O sveti moj opravek!
Kadar mini pokop,
kaj bil sem — eden stavek
zapišite na grob!«

Ob njem se vsi osupli
spogledajo možje —
A v bledem, mrzlem trupli
zastane vtem srce . . .

»Ob smrti zadnje želje!
Odreči kdo jih sme?
Za vest so nam povelje.
Kaj želel je, sam ve.

Ob smrti prošnja čudna!
Slušajmo ga zato,
da duša se mu trudna
spovračala ne bo!«

Pod staro so ga lesko
zasuli v groba hlad,
zapisali na desko:
On pil je liter rad.

Pri stricu

Sestradan in žejen in z dolgom ogromnim
namerjal sem ravno popiti strup . . .
tedaj se bogatega strica spomnim,
in dušo kot blisk mi prešine up.

Spočetka sem čutil nekako tesnobo,
a srčno bil zmoget sem dušni razdvoj.
Potrkal, k sorodniku stopil sem v sobo —
pogledal me je in spoznal takoj.

Sedel je sam pri široki mizi
in usta nabral v prisiljen nasmeh;
okoli so spale daleč in blizi
pobožne knjige po stolih, po tleh . . .

Začel sem. Glasno mu vse potožil,
kako me obup razjeda pekoč.
Na prsi sem burne roko položil
in milo zaprosil: »O stric, pomoč!«

»Pomoč? Hm, le neumen ne bodi!
Pomoč? Hm, meni je jako žal!
odkodi naj jemljem, te vprašam, odkodi?« . . .
Z verižico zlato se je igral.

»Da nisi potreben, ne rečem ravno,
berač pa vendar še nisi vsaj.
Vse to so drugi trpeli že davno« . . .
Mašil si je v usta tolst založaj.

»Železu obliko zada udarec,
baš preje sem bral tam v knjigah nekje,«
— popil je hitro vina kozarec
»tako i moža udarci store.«

»Sicer pa, kdor sam je v bedo zabredel,
trpi naj jo sam — to vedno velim.«
Na mehkem divanu se je presedel
in vzmeti so drgetali pod njim.

»Jaz tudi mislim, da moliš premalo.
Vse, kar imamo, deli nam Bog.
Le njemu prošnjo, njemu zahvalo!«
Vrtel je pridno palca okrog.

»Le pojdi! Pokora je pač pokora
Kaj maraš — zdrav si kot ptič.
Vsak človek na svetu trpeti mora.
Brez zatajevanja, ljubček, ni nič.«

Jaz pa sem bežal brž čez stopnice —
in komaj prišel sem do vežnih tal,
na dvoje mi zlezlo je blede lice,
in na vse grlo sem se zasmejäl.

Sen

Na travi poleg reke
utrujen sem zaspal.
Zazibal me je v spanec
ljubo šumeči val.

Pritaknil se je skoro
skrivnostno-grozen sen,
da bil sem daleč nekam
od reke preložen

na postelj črnoruh
v preprosto hišo sam . . .
Sijala mi je luna
skoz okno v tihi hram.

Bedel sem jadne duše,
kar otlogromek jek
začujem zunaj hiše:
»Končan bo svet na vek!«

Na stolpu bližnje cerkve,
obkoljene z grobmi,
tedaj zapoje navček,
ki mrtvecem zvoni.

Kot zmija me napade
vsiljiva misel ta,
da se je zadnji človek
poslovil od sveta.

Da jaz edin ostal sem
od drugih vseh ljudi,
ki nisem še dopolnil
usojenih mi dni.

Zavpijem, kakor ranjen,
iz hiše planem ven:
»Kje ste, ljudje, o kje ste!«
zbeži od mene sen.

Iz trave znojen skočim.
— Spreletal me je mraz. —
O, kaj ljudje so meni,
o, kaj ljudem sem jaz!

Gorje mu, kdor bi živel
na zemlji sam! —Zdaj vem:
ljudje so vse človeku,
a človek nič ljudem — —

Pomenek

»Na ramah z vedrom, sivi oče,
kam stopate v dolino, kam?«
»Rahlajo v gori prst za trsje,
v dolino grem po vina v hram!«

»Kaj bode? Vinske kaplje daje
od leta manj do leta trs.«
»Bog ve, kaj bode!« meni starec,
in vzdihljaj mu privre iz prs.

»Ti mlad si, ognja poln in nádej,
učakaš morda lepših dob.
Trgatev doživim jaz malo,
težé me leta — čaka grob.«

V dolino starec, jaz v gorico,
molče obrneva obraz.
Na hladne grobe misli starec,
na lepše dobe mislim jaz.

Ogenj in voda

Kaj hočeš, Katinka, da zate storim,
predražestna ljubica moja?
V obrambo za tebe se nič ne bojim,
nič — niti krvavega boja.

Ah, kadar napade me misel strašna,
da ti bi, Katinka, umrla,
oko mi zalije kar potok solza,
še tožba ne more iz grla.

Pa saj ti, Katinka, umreti ne smeš;
jokali bi angelski zbori. —
In jaz bi po smrti naredil — saj veš,
kaj reveži delajo nori.

Kaj hočeš, Katinka, da zate storim,
z ljubeznijo večno me vnemi! —
»Ah, Robert, veš, kaj jaz od tebe želim —
nič drugega — hitro me vzemi!«

Naprej ali nazaj?

Po cele dneve, po cele noči
strmel je v debele knjige, osamljen,
ubogi Naman. Kaj rad bi znal?
Od samih črk bi bil kmalu omamljen.

Po zemlji je plaval jesenski dan,
tako prijeten, blag in svetel.
Mrčljiv pomeče vse knjige v kot
in proti goščavi ubere pot.

Tam sredi maklenov se dviga oskalje;
po njem se plazi zelen poponec.
Pod skalami starec raševе halje
sedi in kvišku gleda pobožno.
Visi na srobotu mu majhen zvonec,
ki včasih zapoje milo in tožno.
Puščavnik v današnji moderni dobi!
Tu sam do smrti v skalnati sobi,
oh, živ pokopan v temotnem grobi!
Osupel precej pred njim obstoji,
puščavnika Naman ogovori:

»Kaj delaš, starec, in kaj premišljuješ?
Kakóve divne snuješ probleme?
No, tukaj jih lahko na tihem snuješ
v naročju prirode, skrivnostno neme.
A jaz sem se vsega že naveličal,
vseh folijantov, knjig in brošur.
In česa, meniš, sem se prepričal?
Za sleherni študij je škoda ur.
Le moje lice bliže poglej!
Tako sem suh in stisnjen ko prga,
in nekaj že let me kar naprej
po nogah vedno spočutih trga.
Pa kar me tako peklensko jezi,
je to, da vem zdaj še manj kot nič.
Da, pravo resnico Favst govori:
Visoke vrednosti moč in oblast
zakrita je celemu svetu, le kdor
ne misli, njemu podari se v last,
le on jo uživa brezskrben ko ptič.
In kdo ne misli? Duševni štor.

Predelaj še tako štivo ogromno,
ob luči največjih mislecev, modrcev,
ne moreš prešteti še svojih kodrcev
na glavi — ob kratkem vse je dvomno.
Ah, in um naš zahteva, zahteva resnico,
kakor ljubezen naše srce.
Kje, praviš, bi našel vendar le klico,
ki vse ti iz nje skrivnosti kipé?
Imel je prav Descartes, ko veli,
po mučnih mislih: Je pens, donc je suis.
Kako pa, da vsakdo si pravi »jaz«,
ko vsakdo nosi drugačen obraz?
Zakaj po solzni dolini lazimo?
Kam pridemo potlej, v pekel, al' nebesa?
Čemu se med sabo tlačimo, gazimo?
Zakaj so nam dana grehotna telesa?
Vse to nam zakriva črna zavesa.
Jaz tudi tega nič ne verjamem,
da ti bi bil tu zadovoljen na samem.
Kako li? Človek družabno je bitje.
Naturam expellas . . . Le vse normalno!

Zares, da je žitje viharo, pečalno,
a kaj naj drugega ljubim kot žitje?
Jaz mistike sem sovražnik zaklet,
te prave mačehe vseh dokazov,
te ljubljenske lahkovernih babšet,
te porodice meglenih obrazov.
Pred leti sem bil še dokaj drugačen,
resnice manj žejen, ljubezni bolj lačen.
Pa kaj je ljubezen? Imel sem dekleta,
ki zame je bilo podoba sveta.
In ni me naravnost povedati sram,
da včasih še zdaj ves vztrepetam,
ko spomnim se njene postave vilinje.
A časi beže, po svoje stvore. —
Ah, danes se nosi z naslovom grofinje.
Spominja se živo je moje srce:
Sama sva sedela na bližnjih parobkih —
bila je pozna jesen, ko zdaj —
na rdečega šipka zadnjih popkih
visele so najine rosne oči.
O, zadnji pogledi v ljubezni raj!

Poljub sem ji dal kot ogenj vroč,
in šla sva vsaksebi daleč proč.
Da zdaj ne pijem sladkosti zakona,
da samec komarim vse žive dni.
Kdo bil je kriv? Ne jaz in ne ona —
nje žlahtni stan in borni moj stan.
Ah, pomnil je bom še na sodnji dan!
Pa ta kočljivi predmet pustiva!
Ljubezen se lahko samo uživa.
Besede o njej so vse zastonj.
Popiši, če moreš, z besedami vonj!
Nič ni, in vendar je nekaj — a kaj?
Prijetno, šegatno — nekakov slaj.«

In starec se z desno roko pogladi
po svoji dolgi in sivi bradi
pa dé: »Ljubezen le pusti! Prav!
Zaljubljen človek na duhu ni zdrav.
Gorje mu, kogar dekleta cvelijo;
za vsako delo brž onemore,
vse misli njegove se selijo

le vedno v dekličje hišne prostore.
Pa tudi, o človek, povej mi, za Boga,
kaj moreš se z žensko osebo meniti?
Moža malokoga ali nikoga
ne doseže z ozko pametjo svojo,
in vendar ji moraš hvalo trobiti
za nje nesrečno in plitvo vzgojo.«
Zamahne Naman: »Ljubi starec!
O ženskah sem jaz drugače preverjen!
Njim sodi kava, nam vina kozarec.
To res je. Vsakomu bodi odmerjen
gotov delokrog! A znaj, da je žena
velikega včasih tudi pomena.
Za moške nekatere huda zanjka,
za vse pa več ali manj uganka.
Le škoda je ta, da ugank je še več
tako zamotanih in temnih tako,
ko včasih nad nami jesensko nebo . . . «

Oba se zamislita kratek čas;
no, skoro spet Naman povzame glas:
»Še enkrat duha mi ozdravi pogum
do jasne resnice! Starec, povej,
imaš li spravljenih mnogo knjig,
ki tirajo misli od dvomov naprej?«
Ozre se starec po vrhah dreves,
šepetne: »Anti nekaj je res.«

»O tem ne dvomim,« oni šepetne,
»nektre misli so dôkaj verjetne.
A največ resnic ne znam in ne umem.
Pokaži knjige! Morda so tvoje
primernejši ključ do vere moje?«
»Ključ? Ključ? Da, tukaj je ključ!«
zakliče starec in vtakne ga v vrata
železna, zaneti potem si luč.
»Le pojdi v globoko podzemlje za mano;
Tam doli ti bode marsikaj znano,
kar znati je vredno samega zlata.
Tam doli, tam doli vse knjige imam,

zložene v dolbinah po mokrih roveh.
Nekatere jaz tudi sem spisal sam,
ko nosil sem ogenj še v srcu, v očeh.«

Prestopita prag in gresta navzdol
po nove neznane modrosti sol.
In zrla sta bitij organskih grob,
različne plasti formacijskih dob.
Naposled je puhnila taka vročina,
da skoro prišla bi ob luč spomina.
»Moj Bog! Kdaj prideva vendar v izvor!«
»Potrpi,« dé starec, pokaže mu cevke,
iz katerih se zraka napije odvzgor.
»Poglej, zdaj išči, kar naj ti bi hotel.
zdaj žanješ sad radovednosti plevke.
Le dalje! V osrčju je zemlje kotel,
ves v ognju, na daleč grejoč in otel.
Ta ogenj drži površje narazen,
da zemlja se kakor il ne sesede.
In to je pripravno, da je oblazen,
da greva lahko nazaj od srede.

Razumeš? Nazaj in vendar naprej!
No, zdaj mi prav iskreno povej,
kako se te čudni vtisek prijemlje?«
»Nazaj na zemljo, naprej od zemlje?«
V tem hipu se Naman spotakne ob kamen,
ki ven ga je vrgel iz kotla plamen
»E, beži! Glejva, da prideva ven!«
zavpije nad starcem ves nevoljen.
»Saj vidim, saj vem čimdalje menj
od tisoč skrivnosti sem tukaj obkoljen!
Pokaži mi knjige! Kje jih imaš?
Jaz nisem sicer piscev pristaš,
a rad bi le videl tvoje zapiske.
Iz te človeške druhali nizke
do vzorov lepih bi dvignil se rad!
Oh, kje je, oh, kje je tisti zaklad
neskončne sreče za dušo našo,
po kateri stremi vsakdo krilat,
ko žejen popotnik za vinsko čašo?«
»No, veš li, da vzori so same himere,
himere, razgretih možganov hčere?«

Puščavnik vzdihne in potlej molče
na mokro skalo se truden nasloni.
»O, drago moje človeško srcé,
solzâ, solzâ za resnico ne roni!«
Posveti mu v moker kot splamenico,
navezanih knjig mu pokaže kopico.
Pa naj jih je mnogo prijel ali malo,
vse sproti mu je v rokah razpalo.
Od vlage, od črvov — Bog vedi od česa —
sprhnele so vse, ko v grobu telesa.

A mirno puščavnik je gledal razpad,
vzravnal se in rekel mu: »Ljubi brat!
Če eden vozal s težavo razrešiš,
pet drugih se tam ti navozljá,
in ti se pred svojo pametjo smešiš,
ko skrbno polniš posode brez dna.
Do zemlje osrčja sva zdaj se prerila,
če greva naprej, spet greva nazaj,
nazaj na zemljo, na kateri sva bila.
Mar prideš torej na konec kedaj?

A jasno mi vendar je nekaj vsaj?
Nesrečnik velik na svetu je on,
ki sili ga neprestani nagon,
da misli in tuhta in sklepa in dvomi.
Peroti duha si tako polomi,
da potlej ne ve, je li miš ali tič.
Najboljše je torej, razmišljati nič,
živeti tako kot nanaša slučaj.«
»Prav sodiš!« vklikne Naman tedaj —
»Hajd, zopet na zemljo naprej al' nazaj!«

Nezbrane pesmi

V mladost nazaj!

Ne maram biti samotar,
in vendar sem hladan in top.
Za cilje družčine prestar,
premlad se zdim za tihi grob.

Kam naj bi torej šel? Na kraj,
kjer ni ne dneva, ne noči,
kjer vlada mir in hrupen raj,
kjer so ljudje in ni ljudi?

V mladost nazaj! Enkrat samo
na krilih Ikarovih vsaj
spomin me nesi pod nebo:
V mladost nazaj, v mladost nazaj!

Nebeškega plamena čut
raztopi v prsah mi srce
kot vosek, in duha perut
omahni v večnosti morjé!

Misel — delo

Kaj mi če o gradu misel,
ako zanj ne najdem temelja?
Rad bi v prostem zraku visel,
a še ljubša mi je zemlja.

Glasna misel mi je v čisli,
ki jo duh oznanja smelo,
a vsebolj od glasne misli
mi je v čisli — tiho delo.

Vprašanja in odgovori

Zakaj mi zdaj pogled je rosen,
ko spomnim se preteklih dni?
Pred Bogom sem bil preponosen,
a preponižen pred ljudmi.

Zakaj sem zdaj potr in mrčen
in skoro me je družbe sram?
Ljudem sem bil odkritosrčen
preveč, premalo sebi sam.

Zakaj srce je zaigralo
življenjskih ur najlepši del?
Sovražnim dušam sem premalo,
premnogo ljubljenim verjel.

In tako dalje — —. Kaj bi pravil!
Bog ne zameri mojih zmot,
a svet bi me morda obglavil,
ko hodil bi drugačno pot.

Stari in mladi

Ljubljeni smo bili mladi
in ljubili smo gorko.
Zdaj bi se ljubili radi,
a ne mara nas nikdo.

Kakov starec z golo glavo
pride še do nas odkod
in z besedo godrnjavo
kara zdanji mladi rod.

Vse mu v dobrem je spomini,
kar je lepega užil,
to le zabi pri mladini,
da ni sam nič boljši bil.

Saj je proč

V kakem me spominu nosiš,
k srcu si vprašanje ženem,
ali blagem ali žalem,
ali morda sploh nobenem.

Saj je proč. Saj je umrla
davno v prsih že ljubezen.
Mesto sanj in solz srebrnih
vlada zdaj razum železen.

Saj je prav. Čemu vprašanje,
ko noben odgovor ne bi
mogel duše preleviti
niti meni, niti tebi.

Ali pa. In ko bi zopet
prejšnjim sanjam se udala,
zdaj bi več se ne ljubila,
zdaj bi se do solz — smejala.

V samotnem gozdu

V samotnem gozdu križ stoji,
pred križem deklica kleči,
otira bleda si oči.

Nad njo skakljaje poje ptič:
»Tolažil bi te rad, deklič,
a nič ne znam in nimam nič.

Samo to znam, samo to znaj,
da sta bilá od vekomaj
sosedá si pekel in raj.

Morda po letih kakor ti
pred križem nekdo zaihti:
Zakaj je več na svetu ni?« . . .

Vrnitev in ločitev

Praznih rok, izkušenj poln,
trudnih nog, na duši boln
v mesto sem se vrnil sam.
V tujih rokah dom očetni,
sestre, bratje mladoletni
razkropljeni bogvekam.

Nisem tujcem se pripognil,
plaho sem se doma ognil,
roso sem otrl očem,
šepnil nekaj za ločitev,
ali je bilá molitev,
ali kletev, sam ne vem.

Sam ne veš

Ko zbudiš se zjutraj, kaj te čaka — sam ne veš.
Ali bodeš živel še do mraka — sam ne veš.
Da na steni ura zaprašena
brez nehanja bije tika-taka — sam ne veš.
Da te beli ženi približuje
vsaka ura, dà, minuta vsaka — sam ne veš.
Kam zanese te vihar usode,
kje te sprejme zadnja postelj, raka — sam ne veš.
In ko trudna roka ti omahne,
kaj prinese ti življenja tlaka — sam ne veš.
Ali kdo med živimi za tabo,
ko te v hladni grob spuste, zaplaka — sam ne veš.

Kako je vse drugače zdaj!

Ko sem pred leti videl tvoj obraz,
obhajala je zemlja zlati čas,
na tvojih ustnicah so cvele rože,
belina je sijala z gladke kože.

Umirali so vitezi zaté,
kot sužnji ti poljubljali roké,
poklanjali cvetice ti odbrane
in prstane in grole in uhane.

Dekle, kako je vse drugače zdaj!
Le nekaj let — in potemnel je raj.
Razpršila se je častilcev vrsta
in šla v pustiv do Pešte ali Trsta.

Ostal sem sam — nekdam preziran drug,
in tožen zrem, kako je časov plug
začrtal temne brazde v tvoje čelo
in bol zapičila ti v prsi želo.

Nekdaj od sladkih cvetov mamljena,
kot vrt pozimi zdaj osamljena,
s ponosom onemoglim skušaš skriti
solzé, ki gorke silijo v oči ti.

Čemu! Iz boli vodi rešnja pot
edina marsikdaj — v samote kot,
in gorka solza rane marsiktere
bolj nego vir besed hladilno pere.

Ukradli so ti blaženi spomin
mladosti kratke z bleskom dragotin,
pustili vetrnjaki le solze ti.
A če so vzeli tudi te — gorje ti!

Slavec moj . . .

Slavec moj, kaj te je gnalo
v kraje, večer dan zelene?
»Hrepenenje me je gnalo.«
Kakor tebe — mene.

Kaj si čutil v lepih krajih,
kjer ob mirti sanja lovor?
»Tugo po domačih gajih.«
Tvoj in — moj odgovor.

Kaj si našel, ko prerano
vmil si se k rodni grudi?
»Mraz in gnezdo razdejano.«
Slavec moj — jaz tudi.

Pogrebec

Kómu preje se nasmeje
blaga smrt, ve Bog na nebu,
a če ti umrješ preje,
pridem k tvojemu pogrebu.

Glasno v grob ne bodem plakal.
motil bi tvoj sladki spanec,
daleč od ljudi bom čakal,
da odide zadnji znanec.

In tedaj se nem približam,
in tedaj navek se ločim.
Z blede roko grob prekrižam,
z gorko solzo ga pomočim.

Šopek, ki z ljubečo dušo
nekoč si ga dala meni,
položim na črno rušo:
Cvel je s tabo, s tabo zveni!

Slovo

Mehko mi tako je v duši . . .
jeli radost, jeli bol?
Lahko bi se kakor dete
pol smejal in jokal pol.

Pa saj ni tako le meni,
saj je vsakemu tako,
kdor od burkaste mladosti
resno rad bi vzel slovo.

Dalja — sreča

O dalja sinja, nedogledna,
kraljestvo tvoje kje meji?
Po tebi duša radovedna
iz temne sobe hrepeni.

Pa naj bi z naglico goloba
veslal svoj živi dan naprej,
nikdar bi ne prišel do roba,
nikjer do stanovitnih mej.

Razmikalo bi se obzorje,
kot bi bežalo pred menoj,
in hrepenenje vedno gorje
grenilo bi počitek moj.

O dalja, verna si podoba
nedosegljive sreče ti,
jaz — obstreljenega goloba,
ki nem na skali krvavi.

Prijateljem

O bratje moji, kaj nas je vezalo
na časa in prostora ozko ped?
Vse naše delo — mar zasluži hvalo?
Začrta mar za sabo trajen sled?

In ako ne — čemu življenje naše
od zibelke do groba brez miru?
Čemu bridkosti in sladkosti čaše
in beganje in tveganje — čemu?

Mi pojdemo, odkoder ni vrnitve,
in mladec se oddahne starca prost.
Opravijo pogrebne se molitve,
in prst bo naša postelj, črv naš gost.

Pa bodi spomenik za naše grobe
izklesan kamen ali boren mah,
navek od sončne ločene svetlobe,
razsuti v prah budili bomo strah.

In duša naša — ali bo živela
in sama sebe se zavedala?
Bo li trobenta sodni dan grmela,
in zemlja se v pepel sesedala?

O bratje, kaj uče nas knjige neme,
kaj vest šepeče, kaj razlaga um?
Da razdvojeni uklonimo teme,
zatrimo v sebi delovni pogum?

O ne! Mi verujemo! Pokonci glavo
gradimo si čez dvomov brezdno most!
Ooseči smoter — to je naše pravo,
iskati smoter — naša je dolžnost.

Pa bodi spomenik za naše grobe
izklesan kamen ali mah zelen,
duh, ki je želel in iskal svetlobe,
doseže smoter — v Bogu razsvetljen.

Gorje

Gorje mu, kdor v življenju,
zaprt v samotni hram,
bolesti svoje toži
zidovom gluhim sam!

Kdor nima ene duše,
da truden poleg nje
zaupno bi razkrival,
kaj čuti mu srce!

Ko pride bela žena,
on leže v hladni stan,
v življenju in po smrti
enako — zakopan.

Nespokornost

Ne znam oči zavijati
in hrbta ne kriviti,
zato ne morem prijati
gospodi plemeniti.

Za blesk imena slavnega
sladak se ne potegam,
maliku mnenja javnega
zvestobe ne prisegam.

Ljudi, ki sebe zdevajo
vsem drugim za merilo,
ki vse sami umevajo,
ne sodiš baš premilo.

In to se mi prišteva v greh,
pokora mi oznanja,
a mene večkrat sili v smeh
namesto jok kesanja.

Idealistu

Pojdi z menoj, ki prevaran v mladosti
z mano življenja nevero deliš —
vrzi na veter skrbi in bridkosti,
z mrzlim nasmehom zadeni svoj križ!

List se odtrga z drevesa ob cesti,
v vetru umre neizraženi vzdih,
kdo ima srce, ki ve te bolesti,
kdo ve za boli, ki umirajo v njih?

Sam sebi ljubi, sam sebi toži,
pa ti odpade z oči pajčolan,
videl boš trn na najlepši roži,
v smehu in sreči boš strog in teman!

Moje čustvo

Marsikomu bi za marsikaj
z jasno pesmijo srce ogrel,
mogel bi in hotel, ko bi — smel.
Moje čustvo je kot silen val.
ki vzkipi in svetlo se zapeni,
ki bi splaval rad v neskončno dalj,
a se razprši ob skalni steni . . .

www.omnibus.se/beseda

ISBN 91-7301-243-2